

Zápis z 9. zasedání Výboru pro práva starších lidí

26. června 2023, Úřad vlády ČR, Rytířská ul.

Přítomní - členky a členové (8): V. Bílková (*předsedkyně*), L. Doušková Gratiarová (MPO), T. Hanelová (KVOP, on-line), I. Holmerová, I. Kuchyřnková (Charita ČR), K. Musilová (Krása pomoci), J. Lorman, M. Sailer (MV)

Hosté: A. Nykodýmová (MPO)

Omluveni: E. Jašová (MPSV), J. Vobořil (Iuridicum Remedium)

Za ÚVČR: V. Kunderák, J. Machačka, D. Šmídová (tajemnice)

Návrh programu:

1. Úvod
2. Aktuality
3. Age management
4. Násilí na seniorech
5. Různé

Průběh zasedání:

1. Úvod zasedání

V. Bílková přivítala všechny členy a členky Výboru a představila program zasedání. Dále přivítala novou tajemnici a nového ředitele OLP ÚV. Oba se představili.

2. Aktuality

a) Ageismus

Předsedkyně připomněla dopis zformulovaný v mezidobí k projevům ageismu ve veřejném prostoru, jejichž počet v poslední době narůstá (např. zbavování seniorů hlasovacího práva). Návrh dopisu byl zaslán zmocněnkyni, která odpověděla v tom smyslu, že téma považuje za velmi důležité. Zároveň předsedkyně připomněla dříve diskutovanou přípravu patera pro novináře. Takové projevy totiž mohou naplňovat až skutkovou podstatu trestného činu. L. Vidovičová nebyla přítomna, proto bod nebyl dále neprojednáván.

b) Akční plán k STRAPS 2023 - 2025

V. Bílková informovala, že MPSV předložilo návrh nového AP STRAPS na roky 2023-2025. Návrh byl předložen k připomínkám v rámci Rady pro seniory a stárnutí populace s termínem do 7. července. Následně bude předložen do MPŘ. V době zasedání tedy nebyl veřejný. Paní předsedkyně ho považuje za zdařilý, navazující na STRAPS, ač neobsahuje nic přelomového. Mnohé úkoly jsou také ukládány aktérům mimo státní správu (NNO, akademie). Zejména považuje za důležité úkoly, které jsou propojeny s prioritami Výboru, např. kapitola Neformální pečující – úkoly legislativního charakteru (novela zákona o sociálních službách – definice neformálních pečujících). Mohou být inspirací pro další činnost Výboru. Stejně tak se některé úkoly týkají špatného zacházení se seniory. Předsedkyně má za to, že neodpovídá definici přijaté Výborem, lze tedy v tomto ohledu dále spolupracovat a dosáhnout pokroku. Uzavřela, že úkoly jsou nastaveny dobře, ale není rozvedeno zdrojového krytí a zakotvení cest, jak cílů dosáhnout.

(pozn. Nepřítomná E. Jašová po zasedání zaslala písemné vyjádření k přípravě AP STRAPS, činnosti Rady a nově zřízené Pracovní skupiny MPSV a dostupným dotačním titulům v této oblasti. Dokument byl rozeslán členstvu spolu se zápisem).

J. Machačka informoval, že je jistě možnost se zapojit do MPŘ skrze zmocněnkyni.

ÚKOL: Rozeslat členům návrh Akčního plánu ke STRAPS 2023-2025, jakmile bude vloženo do eKlep (tajemnice).

c) Nový člen za MPSV

Předsedkyně upozornila, že E. Jašová oznámila, že v rámci úsporných opatření byla nucena ukončit svou činnost na MPSV. Požádala proto sekretariát o zajištění náhrady.

ÚKOL: Zajistit nového člena za MPSV (tajemnice).

3. Age management

a) Prezentace Zlatá práce (K. Musilová, Krása pomoci)

K. Musilová představila projekt [Zlatá práce](#), který pomáhá hledat práci pro osoby 50+ a pracuje s firmami při zaměstnávání těchto osob. Zmínila různé aspekty této práce, např. různorodost osob – vyšší management, ale i narůstající stupně invalidity nebo absenci přípravy na důchod. Představy se totiž odlišují od reality, osoby si vlastně nebudovaly koníčky a přátele, se kterými plánovali trávit čas, prostor nemají.

Paní předsedkyně poznamenala, že se zdá, že v ČR neexistuje ideální pracovník, ženy do 45 let mohou mít děti, mladí muži mají vysokou fluktuaci a od 50 let je pracovník „starý“.

V. Kunderák vyjádřil, že by bylo možné propojit činnost s Výborem pro business a lidská práva. Vládě by to mohlo pomoci i s komunikací jejích aktivit veřejnosti.

I. Holmerová potvrdila, že nyní komunikace vypadá tak, že posunutí důchodového věku vše vyřeší. Nicméně vyjádřila, že by mělo být normální pracovat v pokročilém věku, ač třeba na částečný úvazek. Zapojení na pracovní trh má své výhody, avšak různé aspekty této problematiky by měly být komunikovány společně. Zdůraznila například, že z mezinárodních výzkumů vyplývá, že zdraví je spojené se socio-ekonomickým statusem. Zapojení seniorů do pracovního trhu by tedy mohlo např. i snížit nástup do invalidních důchodů, jehož míra je mj. v ČR poměrně vysoká (cca 423 000 osob).

J. Lorman upozornil, že v ČR se měří neschopnosti, v cizině se měří schopnosti. Bylo by vhodné tento náhled změnit.

ÚKOL: Rozeslat prezentaci a onepager projektu Zlatá práce Výboru (tajemnice).

4. Násilí na seniorech

a) Projekt RESTABUS

J. Lorman informoval o blížícím se konci [projektu RESTABUS](#) proti násilí v sociálních službách. Výsledky První národní reprezentativní studie výskytu různých forem EAN v seniorské populaci budou brzy k dispozici. Výzkum byl prováděn dle definice přijaté Výborem (tj. špatné zacházení ve fyzické, psychické, materiální, právní či mravní oblasti). Průzkum byl široký – zapojilo se přes 2600 osob, sbíráno bylo přes 240 proměnných. Za alarmující považuje, že 29% dotázaných má zkušenost se špatným zacházením v blízkých vztazích. Z genderového hlediska je to vyrovnané. U kategorie 85+ rapidně zkušenost s násilím roste (cca 40%). 2/3 postižených seniorů pak zkušenost nesdílí s nikým.

I. Kuchyňková potvrdila rozsah fenoménu, avšak nejsou nástroje, jak osobu ochránit v případě ohlášení, jelikož se jedná o domácnost. Vykázání násilníka se podaří v minimu případů. Je také potřeba zajistit péči o osobu. Z materiálního hlediska je rovněž velmi rizikové, když pobírá dávky pečující osoba.

Na dotaz předsedkyně, zda existují data, o jaký typ násilí se jedná, vysvětlila, že často emocionální násilí, ponižování.

Předsedkyně upozornila, že na pečující osoby je velký tlak. Pečující je pak často i osoba, která má k oběti vztah, jinak by pravděpodobně nepečovala. Násilí tedy může být i následkem tlaku a je potřeba posílit prevenci.

J. Lorman upozornil, že opatření jsou nastavena dle úpravy domácího násilí dle TZ, avšak definice DN neexistuje. Sbíraná data rovněž nejsou porovnatelná. Přetrvává také vysoká latence. Měly by být řešeny příznaky, tedy včasná depistáž. Připomněl rovněž 4 podmínky pro policejní vykázání násilníka – dlouhodobost a opakování, eskalace, jasné rozdělení rolí a neveřejnost.

ÚKOL: Rozeslat prezentaci členstvu (tajemnice).

5. Různé

a) Nedostatečnost sociálních dávek a jejich účelné využívání

I. Kuchyňková otevřela téma důchodů. Pro mnoho klientů totiž sociální dávky zdaleka nestačí. Příp. jsou vypláceny pečujícím osobám, které je využívají na jiné účely (dovolená, rekonstrukce bytu...).

I. Holmerová souhlasila. Podpořila navázání dávek na sociální péči, tedy nejen kontrolu, jak péče probíhá a jak je nakládáno s přiznanými dávkami.

T. Hanelová připomněla, že téma se řeší rovněž v rámci novelizace zákona o sociálních službách. K příspěvku na péči trvají na zvýšení příspěvku, resp. jeho valorizaci.

M. Sailer připomněla, že v rámci novely OZ je zakotvena definice domácího násilí. Navrhla rovněž, aby se téma seniorů dostalo do škol.

K tomu I. Kuchyňková připomněla dobrou praxi ze zahraničí organizace půl dnů dítěte se seniorem, tedy vzájemné interakce.

Paní předsedkyně nepovažovala za vhodné téma diskutovat na tomto zasedání bez aktuálních podkladů. Navrhla proto, aby se členstvo do příštího zasedání zamyslelo nad možnou legislativní úpravou v této oblasti, resp. na úpravě AP STRAPS.

ÚKOL: Příprava návrhu nutných úprav dávkových systémů a kontroly účelného využívání dávek pečujícími (I. Kuchyňková).

Předsedkyně dále požádala o sdílení relevantních legislativních i nelegislativních materiálů ideálně co nejdříve, nejpozději v rámci MPŘ, a to systémově skrze zmocněnkyni, příp. relevantní ministerstva.

Tajemnice rovněž informovala o souvisejících aktivitách zmocněnkyně a poradních orgánů – [Koalice NE-NA](#), [Iniciativa Dětství bez násilí](#), ke které se lze připojovat, doporučení ratifikace Istanbulské úmluvy vládou, přípravě zákona o domácím násilí a definice domácího násilí.

ÚKOL: Na příští zasedání přizvat zástupce odboru rovnosti žen a mužů k zákonu o domácím násilí, definice domácího násilí a implementace Istanbulské úmluvy (tajemnice).

Závěr

Předsedkyně shrnula, že přes léto bude v MPŘ AP k STRAPS 2023-2025, ke kterému bude skrze zmocněnkyni možné uplatnit připomínky. Na příštím zasedání by pak byl rovněž věnován prostor možnému návrhu komplexního zákona ke špatnému zacházení se seniory. Konečně by Výbor měl dále sledovat vývoj ohledně návrhu novely zákona o sociálních službách a i u dalších návrhů posuzovat, nakolik jsou novely z lidskoprávního hlediska dostatečné. Na závěr předsedkyně poděkovala přítomným za účast na zasedání, popřála všem členům a členkám výboru hezké léto a zasedání ukončila. Další zasedání proběhne během září, Doodle bude rozeslán počátkem léta.